

Právo a média etická dilemata

Kateřina Šimáčková

Proč máme mediální právo?

Proč máme mediální právo?

V jakém jsme předmětu ?

Soukromoprávní nebo veřejnoprávní ?

Zase jen lidská práva....

Proč máme mediální právo?

*„Pod tiskovým právem vyrozumíváme souhrn zvláštních právních norem, jimiž se **reguluje projev myšlenek tiskem**. Tiskové právo je tedy zvláštním právem pro **jeden ze způsobů projevů myšlenek**. Důvod ke zvláštní úpravě této látky je **v důležitosti tisku pro veřejný život ve státě, jakož i v nebezpečí, jež by při zneužívání tisku hromadným rozšiřováním a intenzivním působením na masy mohlo vzniknouti.**“*

Proč máme mediální právo?

Článek 11 Listiny práv EU

Svoboda projevu a právo na informace

1. Každý člověk má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a **přijímat** či šířit informace bez zásahu státní moci a bez ohledu na hranice státu.
2. Svoboda médií a jejich **pluralita** musí být respektovány.

Důležité konflikty

Právo na informace a transparentní fungování státu vs. právo na ochranu osobních údajů

zveřejňování platů (zveřejňování údajů o očkování soudců ÚS)

Svoboda podnikání vs. ochrana soukromých údajů, náklady při používání dat

Svoboda projevu vs. ochrana soukromí a důstojnosti

Svoboda projevu soudce vs. hodnota nezávislosti soudní moci

Čl. 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv

1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společností.

2. **Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti i odpovědnost**, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo **zachování autority a nestrannosti soudní moci**.

Odpovědnost

Skutečná svoboda projevu vyžaduje odpovědnost k ústavním hodnotám, respekt k pravidlům a svobodám těch druhých.

Média nastolují agendu a ovládají fórum, na němž se projev odehrává, nejenže realizují svobodu projevu vlastní, ale také určují kontury debaty a rozhodují, zda budou jednotliví aktéři do médií vpouštěni či nikoli.

Vztah k novým médiím a sociálním sítím.

Odpovědnost

Výkon svobody projevu zahrnuje i povinnost a odpovědnost.

adresováno zejména novinářům a provozovatelům vysílání a státním zaměstnancům (tedy i soudcům)

Role médií podle německého ústavního soudu

BvL 89/78, 1 BvL 30/88, 1 BvL 1 BvF 1/85

Institucionální garance svobodného poskytování informací - zajištění podmínek pro svobodnou, individuální tvorbu názorů ve věcech veřejných. Cílem je vytvořit takový řád, který umožní, aby masové médium zprostředkovávalo jak rozvoj osobnosti, tak rozvoj demokratického řádu skrze svobodnou, individuální a veřejnou tvorbu názoru - což je uskutečnitelné za předpokladu, že není vydáno ani do rukou státu, ani do rukou určitých společenských uskupení.

Role médií podle německého ústavního soudu

Z ústavních hodnot vyplývají požadavky na obsah vysílání, jako je věcnost,

pravdivost informací a

vzájemný respekt,

které jsou však v mnohem vyšší míře uplatňovány na veřejnoprávní média.

Svobodný projev

Součást hodnotového řádu i základní svoboda.

Základní práva tvoří objektivní hodnotový řád, v němž svobodný projev hraje důležitou roli (I. ÚS 367/03).

Svoboda projevu a její omezení

Možnost omezit svobodu projevu podle české Listiny:

je-li to v demokratické společnosti nezbytné,

pokud projev zasáhl do práv a svobod druhých

či do veřejného zájmu na ochranu bezpečnosti státu, veřejné bezpečnosti, veřejného zdraví a mravnosti.

Kde najdeme omezení ve vztahu k soudu? Jak jeho ochrana, tak i jeho omezení?

Etické povinnosti novinářů a soudců

Je v jejich práci a odpovědnosti něco podobného?
(povinnost a odpovědnost
příběh jednotlivce i řešení systémového problému)

Svoboda projevu a její omezení

Diskriminačních stereotypy a paušalizující předsudky:

- způsobilé zasáhnout do práv druhých (ať už do důstojnosti poškozených z předsudku, tak do práva obelhaných diváků na přístup k objektivním informacím)
- do veřejné morálky – neboť její součástí určitě jsou základní ústavní hodnoty – tedy i úcta k lidským právům a zásada ochrany před diskriminací
- i do veřejného pořádku, neboť mohou narušit sociální smír ve společnosti a vést třeba i k nepokojům.

Ochrana důstojnosti soudního řízení

- Pokuty v průběhu řízení
- ESLP: Kobenter a Standard Verlags Gmbh proti Rakousku zde dne 2. 11. 2006, stížnost č. 60899/00
- Rozsudek německého Spolkového ústavního soudu ve věci Schmid-Spiegel, 12 BverfGE 113 (1961) – Spolkový soud v této kauze judikoval, že osoba, jež se stala terčem jízlivé a zavádějící kritiky, se může proti takové kritice bránit s použitím stejně urážlivého jazyka, pokud je taková obrana nezbytná k vyvážení nevraživosti a zkreslení obsažených v původním verbálním ataku na tuto osobu. Zjednodušeně řečeno, nevybíravý útok na osobní čest zasluhuje stejně nekompromisní odpověď.

Projev soudce a s ním spojená etická dilemata

Nač si dát pozor ve svém projevu v jednací síni a rozhodnutích ?

Arogance a sprostoty, akcelerace konfliktu, sebevědomá ochrana justice, obsah rozhodnutí

Může být neetické i mlčení ? Aneb má mít soudce zákaz hovořit s médii, je to jeho etická povinnost s ohledem na legitimitu rozhodnutí, má v tom plnou svobodu ?

Z jednoho soudního rozhodnutí

I.ÚS 1119/15 ze dne 16. 6. 2015, bod 44

Krajský soud v Ústí nad Labem v rozhodnutí ze dne 28. 1. 2015 č. j. 4 To 24/2015-42 k nemožnosti náhrady vazby:

Tato opatření stížnostní soud vyhodnotil jako "zcela neúčinná", přičemž v rámci své úvahy o tom, zda by nebylo možné nahradit vazbu zákazem vycestování spojeným s odevzdáním cestovního dokladu, uvedl, že **odevzdání pasu "je u osob vietnamské národnosti pro pravidelnou jejich podobnost minimálním omezením"**.

Z jednoho soudcovského blogu

ve „vybydlování“ bytů jsou naši romští spoluobčané šampioni

Satira – dopis imáma:

Až naše věc vítězně skončí, musíš nějak naložit s bezvěrci. Jsem sice umírněný muslim, ale korán hovoří jasně, bude nutné je vyzabíjet. ... Ty sladké hochy z gay pride organizací naraž na kůl, ať si před smrtí prožijí pořádný orgasmus.

Debata o jedné přednášce o soudcovské etice

„Obžalovaný, chcete říct něco na svoji obhajobu?“ táže se soudce obžalovaného, který v noci v parku znásilnil kolemjdoucí ženu.

„Snad jen to, že kdybych měl u sebe baterku, tak by se to nestalo!“

NEJVYŠŠÍ
SOUD

Projev soudce a jeho omezení

Vyjádření ve volném čase : účast v politické politice, vyjadřování názorů nekompatibilních s hodnotami vyjádřenými v čl. 1 Ústavy, vyjádření o justiční politice a úpravě.

Kolik peněz a od koho si může soudce vzít za svůj projev?

Judikatura ÚS

I.ÚS 2617/15 z 5. 9. 2016 (16 Kss 7/2014) - omezení svobody projevu soudce při komentování politické soutěže

IV.ÚS 2609/16 z 11. 4. 2017 (11 Kss 6/2015)- limity literární činnosti soudce a jeho svobody projevu

II.ÚS 2490/15 z 8. 11. 2016 (13 Kss 1/2015) - k procesní (ne)způsobilosti důkazů získaných před podáním kárného návrhu (hromadné maily k politické soutěži)

Základní povinnosti soudce při projevu (I. ÚS 2617/15 z 5. 9. 2016)

Jednotlivec, který přijal funkci soudce, je při výkonu své svobody projevu vázán povinností loajality a zdrženlivosti. Jeho svoboda projevu tudíž podléhá zvláštním omezením, která vyplývají z této povinnosti. Soudce zejména nesmí svými projevy narušovat důvěru veřejnosti v to, že bude rozhodovat v souladu se základními principy demokratického právního státu, a důvěru v nestrannost a nezávislost soudní moci. Soudce proto musí být zdrženlivý v projevech týkajících se politické soutěže (tedy projevy ohledně „politické politiky“).

I. ÚS 2617/15 z 5. 9. 2016, bod 88

Vysoké míry ochrany bude naopak požívat například projev soudců, zvláště pak reprezentantů soudní moci, který se týká otázek souvisejících se správou a organizací soudnictví a justičních reforem, a to i když mají takové projevy politický přesah (rozsudek velkého senátu ve věci Wille proti Lichtenštejnsku, § 67; srov. shodně rozsudek velkého senátu ve věci Baka proti Maďarsku ze dne 23. 6. 2016 č. 20261/12, § 165-167 a 170-171).

Základní povinnosti soudce při projevu

Zachovat zdrženlivost při projevování názorů a loajalitu k hodnotovému řádu, vyjádřenému v ústavním pořádku.

Dělat vše pro legitimitu konkrétního rozhodnutí i soudní moci jako takové.

Nevyvolávat pochybnosti o své nestrannosti (vůči nějaké politické straně, proti nějaké sociální skupině apod.)

Argumenty ve prospěch soudce Kydalky

Projev soudce a etická dilemata

Účelem je přispívat k legitimitě soudní moci a přesvědčení o nestrannosti soudnictví i konkrétního soudce.

Zpozornět u příliš vysoké odměny zejména pro soukromý či zahraniční subjekt.

Co znamená povolení publikační a pedagogické činnosti?

Projev soudce a etická dilemata

Svoboda projevu v rozsudku (presumpce nevinny, nestrannost) a v průběhu soudního procesu, před rozhodnutím (sám sebe vyloučí)

Svoboda projevu v odlišném stanovisku (etická omezení, tajnost deliberací)

Kritika judikatury, akademická práce (učitel a autor), po skončení mandátu

Svoboda projevu soudce v judikatuře ESLP

Baka proti Maďarsku – kritika justiční reformy

Kövesi proti Rumunsku – předčasné ukončení mandátu pro kritiku vlády
u šéfky protikorupční prokuratury

Eminağaoğlu proti Turecku - sankce kárného přeložení

Svoboda projevu soudce v judikatuře ESLP

Soudní orgány jsou při výkonu své rozhodovací funkce povinny vykonávat maximální diskrétnost ve vztahu k případům, jimiž se zabývají, aby si zachovaly svou image jako nestranných soudců (Olujic proti Chorvatsku, § 59), ale také při vyjadřování kritiky vůči ostatním veřejným činitelům a zejména k ostatním soudcům (Di Giovanni proti Itálii). Kyprianou proti Kypru – jazyk použitý v průběhu procesu

Vzájemný respekt mezi soudci a advokáty, ale právo advokáta na kritiku (Moric proti Francii GCH)

Svoboda projevu soudce v judikatuře ESLP

povinnost vyjadřovat se na obranu právního státu a soudcovské nezávislosti, pokud tyto základní hodnoty ohroženy - Žurek proti Polsku, § 222

Kudeshkina proti Rusku - odvolání z funkce soudce bylo důsledkem určitých výroků, které pronesla v médiích během své volební kampaně. Soud v tomto případě poznamenal že stěžovatelce nebyly poskytnuty důležité procesní záruky v souvislosti s jejími disciplinárního řízení a že sankce, která jí byla uložena, byla nepřiměřeně přísná a mohla mít "ochromující účinek" na soudce, kteří se chtějí účastnit veřejné debaty o účinnosti soudních institucí

Svoboda projevu soudce v judikatuře ESLP

Kozan proti Turecku - soudce ve služebním poměru, který byl kázeňsky potrestán za to, že sdílel v soukromé skupině na Facebooku článek v tisku, který kritizoval některá rozhodnutí Nejvyšší rady soudců a prokurátorů, aniž by sám zveřejnil jakýkoli komentář

Simić proti Bosně a Hercegovině - soudce Ústavního soudu neuspěl se stížností, že byl odvolán z funkce za to, že veřejně vyjádřil své názory (v dopise zaslaném vysokým státním úředníkům a v rozhovoru pro média, jakož i na neautorizované tiskové konferenci, na níž hovořil o práci Ústavního soudu a obvinil jej z korupce), ochrana nestrannosti a nezávislosti soudu (důvěry v justici) je legitimní účel omezení

Svoboda projevu soudce v judikatuře ESLP

M.D. a další proti Španělsku - stěžovateli bylo dvacet sloužících soudců a soudkyň, kteří pracovali v Katalánsku a kteří si stěžovali, že proti nim bylo vedeno disciplinární řízení za to, že se jim vyjádření svých názorů tím, že podepsali manifest o "právu katalánského lidu rozhodovat". Soudní dvůr shledal, že z pouhé skutečnosti, že disciplinární řízení bylo zahájeno, nelze vyvodit žádný "rdousící účinek".

Projev advokáta

Co je zpravidla cílem klienta?

Zájem advokáta, zájem klienta nebo zájem spravedlnosti ?

Regulace projevu advokáta ve volném čase.

Kritika ostatních kolegů-advokátů.

Kritika klienta.

Kritika soudů, soudců, státních zástupců.

Projev státního zástupce

Dotahování případu v médiích

Odveta, reakce na útok advokáta obviněného

Ochrana zájmu státního zastupitelství

Policie, soudy, advokáti

Náměty pro debatu

Co se smí a co se nesmí?

Co se má a co se nemá?

Není nejlepší neříkat nic, pro jistotu?

Já

Proč nejsem na sociální síti?

Proč někdy vystupuji v médiích?

Povinnost odpovídat na otázky

Akademické psaní

Genderové role žen a mužů

Soudkyně mezinárodního soudu

Je svoboda projevu soudce pravidlo nebo výjimka?

Dean Spielmann

„Soudce v médiích je jako králík na dálnici.“

Projev asistenta soudce, advokátního koncipienta, doktoranda na fakultě

Jaká je míra omezení?

Slovenská debata o vztahu soudkyně a novinářky

Kostolný:

„Když se pracovní vztah soudkyně a novinářky prohloubil, Monika Tódová mě o tom informovala a řešili jsme to. Monika navzdory tomu, že byla léta jednou z nejlepších investigativních novinářek na Slovensku a svou práci milovala, musela přestat psát texty o kauzách, odhalovat případy, které by mohly končit u soudu. Třeba i na tom, kde rozhoduje Pamela Záleská.“

[„Tvrdý trest nikoho do budoucna neochrání.“ Soudce Vávra o znásilnění a Feriho kauze - Echo24.cz](#)

Může odsouzení Dominika Feriho nějakým způsobem změnit způsob přemýšlení o souzení trestných činů znásilnění, respektive pokusů o znásilnění?

Myslím si, že v České republice, a především v trestní oblasti lze těžko hledat precedenty u skutkových záležitostí. Ty debaty okolo znásilnění se nejčastěji týkají hodnověrnosti výpovědí a hodnocení důkazů, jelikož to nemá precedentní význam.

Hovořilo se i o tom, že Dominiku Ferimu přitížil i způsob jeho obhajoby a určitá arogance. Stojí ten problém tak, že bychom měli lidi soudit za to, z čeho jsou obžalováni, anebo záleží i na tom, jestli se u soudu přiznají a jak vystupují?

Obecně platí velmi starý judikát, který říká, že způsob obhajoby nesmí být přitěžující okolností pro obžalovaného. Poté už bohužel musím mlčet, protože je vysoce pravděpodobné, že budu sedět v odvolacím senátu, který se té kauze bude věnovat. Sebepodrobnější hodnotící úsudek, byť obecný, by pak mohl být brán jako podjatost.

Při projednávání kauzy exposlance Feriho se také často zmiňovalo to, že v jednací síni i na chodbě padala veřejně jména jeho údajných obětí, která pak navíc reprodukovala média. Existuje v soudcovské komunitě názor na to, zda by se tato jména měla říkat nahlas?

V principu patří k základům určitá ochrana obětí, zejména v případech, kdy může být z nějakých důvodů zvláště zranitelná. Paradoxně totiž ta druhotná medializace případu může být pro člověka ještě obtížnější než samotný trestný čin. Jednak se vracejí negativní zážitky, jednak se to začne mediálně propírat, což pro člověka může mít velký význam.

Mělo by být na předsedovi konkrétního senátu, aby nad rámec zákona v rámci své pravomoci přijal taková opatření, která by těm rizikům zabránila.

V tomto případě se to myslíte povedlo?

To už je zase hodnocení konkrétní věci, takže vám nemohu odpovědět. Nelze vyloučit, že to budu přezkoumávat a právě toto by mohlo být jednou z námitek v rámci odvolání.

Dominik Feri byl zatím nepravomocně odsouzen na tři roky vězení. V souvislosti s tím se objevila i tradiční debata o tvrdosti postihu za znásilnění a jiné trestné činy, ať už jde o krádeže nebo užívání zakázaných látek. Jak toto vidíte vy?

Mohu říci, že nepodporuji redefinici trestního činu znásilnění. Pokud jde o trestní sazby, jde o věc politické vůle Parlamentu České republiky. Nejpozději od 19. století víme, že výše trestu nemá sebemenší význam pro odvrácení jednání toho pachatele. To už je jen odplata. Proto vyspělý svět postupně odmítl tresty smrti a podobně, protože se ukázalo, že tvrdý trest nikoho do budoucna neochrání. Což neznamená, že pachatel nemá jít do vězení, nicméně nemá cenu příliš tresty navyšovat. Nemá to efekt, akorát obrovské náklady pro stát. Každý vězeň stojí daňové poplatníky 2 tisíce korun denně.

Justiční čekatel se účastnil přednášky předsedy Nejvyššího soudu, který je celoživotní trestní soudce, o profesní etice, který v průběhu přednášky udělal tři nevhodné vtipy o znásilnění. Přednáška nebyla nahrávána a byla určena jen justičnímu čekatelstvu a asistentstvu.

Jak měl správně justiční čekatel reagovat? Měl předsedovi sdělit svou kritiku jeho nevhodného chování soukromě? Měl povinnost mlčet? Mohl zveřejnit sporné části prezentace na sociálních sítích, aniž o tom před tím hovořil s příslušným předsedou NS? Nebo je to v rozporu s jeho profesními etickými závazky (bránit u veřejnosti důvěryhodnost soudů)? Zaměřte na právní stránku věci (co se nesmí), ale též na etickou (co se má a co se nemá).

Soudce Nejvyššího soudu senátu, který je mimo jiné specializován na náhradu škody, má vzdělávací přednášku pro právníky největší české pojišťovny a za den této přednášky dostal od pojišťovny odměnu 40.000,- Kč.

Je to v souladu s jeho právními a etickými povinnostmi?

Soudce Nejvyššího správního soudu publikoval dvě ajurvédské kuchařky, které se skvěle prodávají. Vydala je firma, jejíž je soudce společník spolu se svou manželkou, manželka je jednatelka (společnost nemá jiné společníky ani jednatele). Tato společnost také pořádá placené přednášky a školící pobyty, jak vařit podle Ajurvédy, kde soudce vystupuje. Společnost na tom poměrně slušně vydělává. Na webu této společnosti neuvádí nic, co by svědčilo o tom, že přednášející je soudce či právník, u svého jména uvádí titul Dr., ačkoli má správně titul JUDr.